

12.9.2023

Vastaanottaja
lausuntopalvelu.fi

Tehy ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Johdanto

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten. Esityksellä pantaisiin täytäntöön direktiivi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2021/1883, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten sekä neuvoston direktiivin 2009/50/EY kumoamisesta (ns. erityisosaajadirektiivi).

Direktiivin tavoitteena on, että Euroopan unionin alueen laajuudella olisi järjestelmä, joka houkuttelisi sellaisia kolmansien maiden kansalaisia, joilla on korkeaa osaamista. EU:n sinisen kortin uudistuksen on tuotettava tehokkaan ja joustavan EU:n laajuisen välineen avulla todellista EU:n tason lisäarvoa osaamisen houkuttelemiseen.

EU:n sininen kortti voidaan ehdotuksen mukaisesti myöntää hakemuksesta kolmannen maan kansalaiselle, jos hänellä on:

- 1) vähintään kuuden kuukauden pituinen korkeaa osaamistasoa vaativa työtä koskeva työsopimus tai sitova työtarjous, jossa sovittu palkka on vähintään keskimääräinen palkansaajan bruttopalkka;
- 2) korkean ammattipätevyyden osoittavat asiakirjat;
- 3) asiakirjat, jotka osoittavat, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä, lupaa tai hyväksytyä terveydentilaa, että hän täyttää niitä koskevat vaatimukset.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 15.11.2023
Tehy on antanut tämän lausunnon lausuntopalvelu.fi – palveluun.

Määritelmät

Pykälän 4 määritelmässä erityisosaaajalla tarkoitetaan korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä:

- a) jolla on asianomaisessa jäsenvaltiossa suoja työntekijänä kansallisen työlainsäädännön perusteella tai kansallisen käytännön mukaisesti oikeussuhteesta riippumatta aidon ja todellisen työn tekemiseksi toisen henkilön lukuun tai toisen henkilön johdolla;
- b) jolle maksetaan kyseisestä työstä korvaus; ja
- c) jolla on vaadittava korkea ammattipätevyys.

Näillä edellytyksillä kolmannen maan kansalaiselle voidaan myöntää EU:n sininen kortti, joka oikeuttaa haltijansa asumaan ja työskentelemään jonkin jäsenvaltion alueella erityisosaajadirektiivin ehtojen nojalla.

12.9.2023

Korkean ammattipätevyyden määritelmää on pyritty tarkentamaan edellyttämällä korkea-asteen tutkintoa tai korkeaa ammattiosaamista ko. henkilöltä. Korkea-asteen tutkinnolla tarkoitetaan vähintään 3 vuoden mittaisia opintoja ja kansainvälisen koulutusluokituksen (ISCED) tutkintotasoa 6 tai eurooppalaisen tukintojen viitekehyksen (EQF) tasoa 6.

Korkean ammattiosaamisen määritelmässä todetaan, että sillä tarkoitetaan sellaista ammattiosaamista, kuin siitä määrätään kansallisessa lainsäädännössä tai kansallisissa menettelyissä, tietämystä, taitoja ja pätevyyttä, josta on osoituksena vähintään viiden vuoden asianomaisen ammatin tosiasiallista ja luvallista harjoittamista, joka on tasoltaan verrattavissa korkea-asteen tutkintoon ja joka on merkityksellistä työsopimuksessa tai sitovassa työtarjouksessa mainitulle ammatille tai siinä mainitulle alalle.

Erityisosaajaa kuvaavat määritelmät ovat mielestämme lähtökohtaisesti riittävän selkeät, mutta haluamme kiinnittää jäljempänä huomion siihen, miten erityisosaajat suhteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöihin.

Soveltamisala

Lakia sovelletaan kolmansien maiden kansalaisiin, jotka hakevat oleskelulupaa tai joille on myönnetty pääsy jonkin jäsenvaltion alueelle erityisosaajadirektiivin nojalla. HE:ssä maininnat lain soveltamisalasta ovat mielestämme riittävän täsmälliset.

Mille tasolle EU:n sinisen kortin palkkakynnys tulisi asettaa (taso valittava väliltä 1,0–1,6 kertaa keskimääräinen palkansaajan bruttopalkka)?

Mielestämme EU:n sinisen kortin palkkakynnys tulisi asettaa sellaiselle tasolle, että mahdollistaa niiden kolmansien maiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden rekrytoinnin, jotka täyttävät määritelmässä olevat korkean osaamistason edellytykset. Nykyinen palkkakynnys on ollut niin korkea, että se on useimmissa sosiaali- ja terveydenhuollon ammateissa lähes mahdotonta saavuttaa. Esityksessä ehdotetaan palkkakynnyksen laskemista keskimääräiseen palkansaajan palkkaan (palkkakynnys 1,0). Suunta on hyvä, mutta epäselväksi jää, onko ehdotettu palkkakynnys edelleenkin riittävän alhainen, jotta laillistetut sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilöt voisivat täyttää sinisen kortin hakukriteerit?

EU:n sinisen kortin myöntäminen

Riittävän alhaisella palkkakynnyksellä mahdollistetaan kolmansien maista tulevien korkeakoulutettujen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten pääsy EU:n siniseen korttiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattioikeudet haetaan Suomessa valvovan viranomaisen määrittelemän hakumenettelyn perusteella. Valvira myöntää hakemuksen perusteella oikeuden harjoittaa terveydenhuollon ammattia sekä Suomessa että ulkomailla koulutetuille terveydenhuollon ammattihenkilöille.

HE:ssä ei ole otettu kantaa siihen, miten EU:n sinisen kortin myöntäminen suhteutuu EU- ja ETA-maiden ulkopuolella koulutettujen sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden ammattioikeuksien hakuprosessiin. Voiko henkilöllä esimerkiksi olla jo siniseen korttiin edellytettävä työsopimus tai sitova työtarjous, jos hän ei ole vielä saanut valvovalta viranomaiselta oikeutta harjoittaa sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön työtä Suomessa?

12.9.2023

Tämän vuoksi on epäselvää, koskeeko EU:n sininen kortti ja erityisosaajadirektiivi ko. maista tulevia sote-alan ammattihenkilöitä, vaikka koulutustasovaatimus täytyisikin? Lisäksi Suomessa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskee vaatimukset saavutettavasti kielitaidosta. Huomioitavaa on, että työelämän erityisasiantuntijatehtävät sote-alalla edellyttävät usein sote-alan ammattihenkilön statusta. Miten nämä seikat suhteutuvat EU:n sinisen kortin myöntämiseen?

Perheenjäsenen oleskelulupa

Pykälässä 11 todetaan EU:n sinisen kortin perheenjäsenen oleskeluluvasta. Pykälän 1 momentin mukaan perheenjäsenelle myönnettäisiin hakemuksesta oleskelulupa samalla ajalle kuin EU:n sinisen kortin oleskelulupa ja luvan laji olisi myös sama. Pykälän 2 momentin mukaan perheenjäsenellä olisi rajoittamaton työnteko-oikeus. Ehdotus tukee ja vahvistaa mielestämme EU:n sinisen kortin haltijan perheen asemaa.

Hakemuksen hylkäysperusteet

Pykälän 8 1 momentin 1 kohdan mukaan hakemus olisi hylättävä, jos hakija ei täytä luvan myöntämisen edellytyksiä 5 §:n 1 momentin mukaisesti. Hakemus on 2 kohdan mukaan myös hylättävä, jos viranomainen näyttää, että hakemukseen liittyvät asiakirjat on hankittu vilpillisin keinoin, ne on väärennetty tai niitä on muutettu. Momentin 3 kohdan mukaan hakemus on hylättävä, jos hakija on uhka yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle. Momentin 4 kohdan mukainen hakemuksen hylkäysperuste on seikka, että työnantajan tarkoituksena on helpottaa eli käytännössä kiertää sääntelyä. Vaikka edellä mainitut kohdat ovat ehdottomia hakemuksen hylkäämisen perusteita, on lupaviranomaisen kussakin tapauksessa harkittava, onko hylkäämisperuste täyttynyt.

Hakemuksen hylkäysperusteet ovat selkeät ja tarkoituksenmukaiset.

EU:n sinisen kortin peruuttaminen ja uusimatta jättäminen

Pykälässä 9 säädetään EU:n sinisen kortin peruuttamisesta ja uusimatta jättämisestä. Esimerkiksi vilpillisin keinoin hankitut asiakirjat tai edellytettävän pätevyyden puuttuminen johtaisivat peruuttamiseen tai uusimatta jättämiseen. Ehdotettu sääntely kortin peruuttamisesta ja uusimattajättämisestä on mielestämme tarkoituksenmukainen.

Yhdenvertainen kohtelu

Yhdenvertaisen kohtelun mahdolliset puutteet liittyvät sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden asemaan suhteessa erityisosaajadirektiivin edellytyksiin. Tähän liittyvät huomiot on mainittu kohdassa EU:n sinisen kortin myöntäminen.

Pitkään oleskelleen EU-oleskelulupa

HE:n muistiossa on huomioitu, että Sinisen kortin haltijoiden pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan hakemusten määriin saattaa tulla maltillista kasvua luvan myöntämisen edellytysten muuttumisen johdosta. Tämän vuoksi hakemusten käsittelyn resursointiin tulee mielestämme kiinnittää huomiota.

12.9.2023

Käsittelyaikaa koskeva sääntely

Maahanmuuttoviraston on tehtävä päätös EU:n sinistä korttia hakevan hakemuksesta viimeistään 90 päivän kuluessa hakemuksen jättöpäivästä. Mielestämme on tärkeää, että Maahanmuuttoviranomainen ilmoittaa hakijalle viipymättä, jos hakemuksessa esitetyt tiedot ovat riittämättömät tai puutteelliset. Lisäohjeistus tietojen täydentämiseksi tulee ilmaista selkeästi ja nopeasti. Käsittelyaikoja koskeva sääntely on mielestämme tarkoituksenmukainen.

Liikkuvuutta koskeva sääntely

EU:n sinisen kortin haltijan ja hänen perheenjäsenensä liikkumista koskeva sääntely on mielestämme tarkoituksenmukainen.

Työnantajiin kohdistettavat seuraamukset

Työnantajiin kohdistettavat seuraamukset ulkomaalaisrikkomuksesta ja ulkomaisen työvoiman luvattomasta käytöstä ovat mielestämme tarkoituksenmukaiset. Haluamme kuitenkin tuoda esille, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöllä pitää olla hänen hoitamiensa tehtävien edellyttämä riittävä suullinen ja kirjallinen kielitaito. Työnantajan velvollisuus on arvioida, että henkilöllä on riittävä kielitaito työtehtäviinsä. Lisäksi on huomioitava, että laillistettavien terveydenhuollon ammattihenkilöiden tehtävissä saa toimia vain Valviran myöntämän laillistuksen saanut henkilö.

Muutoksenhakua koskeva sääntely

Muutoksenhakua koskeva sääntely on mielestämme tarkoituksenmukainen.

Muuta, yleistä asiaa HE-luonnoksesta

Pyydämme selkiyttämään erityisosajaan määritelmää ja EU:n sinisen kortin myöntämisperusteita suhteessa EU- ja ETA-maiden ulkopuolisen korkeakoulutetun (EQF 6) sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeuksien hakuprosessiin Suomessa.

Tämä lausunto on valmisteltu yhteistyössä Suomen Sairaanhoidajien ja Suomen Kätilöliiton kanssa.

Helsinki 12.9.2023

Millariikka Rytönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätietoja: tutkimuspäällikkö Juha Kurtti, juha.kurtti@tehy.fi